

PROIECTAREA ACTIVITĂȚILOR INTERDISCIPLINARE DE ÎNVĂȚARE LA TREAPTA PRIMARĂ¹

CZU: 373.3.02

DOI: 10.46727/c.17-11-2023.p101-106

Ludmila FRANȚUZAN,

doctor, conferențiar cercetător

Institutul de Cercetare, Inovare și Transfer Tehnologic
al Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

ORCID iD: 0000-0003-4156-1288

Anghelina CEAPĂ,

profesor, Gimnaziul „Dimitru Matcovschi”, din Chișinău

ORCID iD: 0009-0005-0668-126X

Rezumat. În articol se abordează problema învățării *integrate*, necesare de a fi aplicate în învățământul general. Sunt examinate unele abordări conceptuale privind integrarea și interdisciplinaritatea și condițiile de realizare a activităților de integrare la treapta primară de învățământ.

Este prezentat succint un exemplu de activitate integrată realizată în baza textului literar aplicat la treapta primară, activitate care stimulează curiozitatea și dorința de cunoaștere a elevului. Încurajăm aplicarea activităților de învățare integrate atât la treapta primară cât și alte trepte de învățământ.

Cuvinte-cheie: *activități integrate, interdisciplinaritate, învățare integrată, textul literar.*

Abstract. *The article addresses the issue of integrated learning, necessary to be applied in general education. Some conceptual approaches regarding integration and interdisciplinarity and the conditions for carrying out integration activities at the primary level of education are examined. An example of an integrated activity based on the literary text applied to the primary level is briefly presented, an activity that stimulates the student's curiosity and desire for knowledge. We encourage the application of integrated learning activities both at the primary level and at other levels of education.*

Keywords: *integrated activities, interdisciplinarity, integrated learning, literary text.*

Măiestria pedagogică este o artă, ce se bazează pe cunoașterea profundă a strategiilor și tehnicilor de învățare și abordarea unor conținuturi complexe. În contextul cerințelor sociale actuale, învățarea de calitate presupune și crearea de contexte integrate pentru a dezvolta la elevi strategii eficiente de învățare. Învățarea în toate accepțiunile este legată de dezvoltarea cognitivă, înțelegere, experimentare și creștere. Pentru a pune în valoare dimensiunea funcțională a învățării este necesar să apelăm la reconfigurarea modului de învățare orientat spre integrare.

¹ Articolul este elaborat în cadrul proiectului „Reconfigurarea procesului de învățare din învățământul general în contextul provocărilor societale. Cifrul 20.80009.0807.27A”.

Orice proces de învățare variază în funcție de diverși factori, unul dintre acești factori este interesul pentru învățare, determinat de curiozitate și motivație intrinsecă. Odată cu evoluția rapidă, dar și dinamică a tehnologiilor digitale se impun noi modalități de stimulare și motivare a elevilor pentru învățare. Activitatea de învățare la orice etapă de școlarizare are o structură proprie, mecanisme și legi specifice, se desfășoară în etape, în forme și la niveluri proprii. Conștientizarea celor învățate și acțiunea creativă este cea mai bună direcție de dezvoltare a elevilor la toate treptele de învățământ, iar cea mai eficientă modalitate de învățare este cooperarea or învățarea împreună.

Valoarea unei informații este dată de verbul *a face*, adică *ce poți face cu ceea ce știi*, or, învățarea cu sens se află în practică, în acțiune, în investigarea universului, susține T. Wagner [11]. Autorul ne propune o soluție în acest sens și anume, eliminarea limitelor dintre materii: „o abordare interdisciplinară a învățării îi va pregăti pe elevi pentru tipurile de probleme cu care se vor confrunta, este nevoie de cât mai multă experiență în rezolvarea colaborativă a problemelor” [Ibidem, p.225]. Aceste repere promovează activitățile integrate de învățare.

Abordarea integrată a învățării este un concept ancorat în realitate și corespunde provocărilor societale, presupune cooperare între diferitele componente ale procesului educațional, ținând cont, în același timp de finalități și necesități.

C. Cucoș, indică că organizarea integrată a învățării presupune integrarea unor elemente de conținut particulare, în noi structuri explicative, sau secvențe ale acestora, care realizează un salt „metateoretic” sau „metavaloric”, preluând și integrând conținuturi esențializate din perspective noi, „umbrele” explicative mai cuprinzătoare [4].

Un alt argument privind proiectarea integrată este oferit de cercetătorul I. Botgros, care menționează: „prin integrare se construiește un mediu de învățare complex, necesar pentru adaptarea conținuturilor la necesitățile de formare ale elevului, formarea unei imagini unitare asupra realității și formarea unei gândiri integratoare sunt premise pentru învățarea sistemică și profundă a diverselor procese [1, p. 193].

Integrarea înseamnă a coordona, a îmbina, a aduce împreună părțile separate într-un întreg funcțional, unitar și armonios, abordarea integrată a cunoașterii, pune în dialog mai multe discipline, iar cercetările mai recente indică că integrarea orientează spre formarea de competențe-cheie [6].

Abordând profund acest fenomen complex, T. Callo consideră că *integralitatea* trebuie abordată prin prisma contextului: „deoarece în primul rând, se produce o localizare printr-un anumit nivel de generalizare, în baza diadelor conceptuale concrete” [2, p. 18].

Interdisciplinaritatea este un nivel de integrare a cunoașterii științifice, alături de *pluridisciplinaritate* și *transdisciplinaritate*. C. Cucoș consideră in-

terdisciplinaritatea o formă de cooperare între discipline diferite cu privire la o anumită problemă, iar scopul acestei cooperări fiind convergența și combinarea mai multor puncte de vedere ce surprind complexitatea acestor probleme [4, p.221].

Cercetătorul român M. Manolescu menționează că interdisciplinaritatea poate fi nu numai o simplă comunicare de idei, o cooperare, ci poate merge până la integrarea conceptelor fundamentale privind epistemologia, terminologia, metodologia, procedee, datele, și orientarea cercetării [8]. A. Popovici - Borzea precizează că integrarea interdisciplinară presupune o intersecție a diferitelor arii disciplinare, sunt ignorate limitele disciplinare care pot duce la realizarea obiectivelor de învățare de grad înalt ce sunt considerate cruciale pentru integrarea socială: *luarea de decizii, rezolvarea de probleme, însușirea metodelor și tehnicilor de învățare eficientă* etc. [10].

Astfel, conchidem că abordările integrate interdisciplinare ne oferă oportunități de a ne ocupa de lucruri care ne interesează și de a le examina în diferite moduri. Realizarea de conexiuni dintre diferitele domenii de cunoaștere și experiențe învățate în practica educațională va adăuga valoare la ceea ce se învață într-o anumită arie prin aplicarea principiilor și a deprinderilor practice.

Planificarea și realizarea activităților interdisciplinare la elevii claselor primare reprezintă o prioritate și o necesitate pentru integrarea în societatea modernă. Curriculum pentru clasele primare I-IV, ediția 2018, promovează proiectarea activităților integrate, transdisciplinare în cadrul procesului educațional [5].

Practicile de integrare a învățării la treapta primară sunt binevenite pentru elevi, deoarece le lărgesc viziunea asupra învățării, își asumă cele învățate și iau decizii privind ce este necesar și ce nu să învețe, astfel procesul de învățare devine unul plăcut, cu rezultate durabile și eficiente în planul dezvoltării personale și sociale.

La treapta primară pot fi planificate diferite activități de integrare, intersau transdisciplinare. Aceste activități pot fi planificate în baza următoarelor formule:

- Știință + matematică + artă plastică
- Artă plastică + educație muzicală
- Educație fizică + matematică + coregrafie
- Limbă și literatură română + Educație plastică + Educația tehnologică + Coregrafie + Educație muzicală.

Activitățile integrate la elevii claselor primare au un rol specific, îi motivează pentru învățare, produce bucurii, dezvoltă dimensiunea cognitivă, artistică, estetică. Totodată activitățile de învățare integrate ajută elevii să-și dezvolte capacitățile de explorare, creativitate, curiozitate, spiritul de inițiativă și desigur comunicarea.

Gândirea și trăirile copilului din clasele a I-a – a IV-a sunt strâns legate de acțiuni concrete, de forme, de culori, precum și de sunete. Astfel, a fost planificată o activitate integrată la interacțiunea dintre Limbă și literatură română + Educația plastic + Matematică + Educația Muzicală + Educația tehnologică + Arta actorului. Integrarea conținuturilor educației literare și artistice, a educației etice și estetice are drept esență formarea personalității copilului prin intermediul binelui, frumosului, adevărului.

Activitatea integrată realizată a decurs în câteva etape, prezentăm succint realizarea acestor etape:

I. Selectarea textului. Împreună cu elevii am selectat cartea ce urmează să o lecturăm. Elevilor nu le place să le impunem o anumită carte, un basm, o povestire pentru lectura particulară. De aceea le propunem mai multe texte pe care profesorul le prezintă succint. Acestea pot fi: fragmente radiofonice, secvențe din filme artistice, desene animate, adică îi încurajăm să aleagă o anumită carte pentru lectură. După audierea, vizionarea, lectura mai multor fragmente, elevii prezintă păreri „Pro” și „Contra”. Astfel împreună cu clasa a II-a am selectat spre lectură particulară: *Fata babei și fata moșneagului*.

După ce au ales cartea, am stabilit termenul pentru lectura acestei cărți, două săptămâni. Cartea este citită de toți elevii clasei concomitent. În perioada rezervată pentru această activitate învățătorul, la lecția de lectură, îi provoacă pe elevi la discuții, prezentându-le anume secvențe din carte, pentru a le menține curiozitatea de a citi în continuare.

II. Completarea caietului de lectură. După ce expiră termenul de lectură, elevii, în caietul special, numit: *Detectivul literar*, realizează prezentări de carte, analizează, elucidează, comentează un fragment din cartea citită. În continuare, împreună cu elevii analizăm textul, sub toate aspectele: mesaj, dialog, realizarea artistică, caracterizare de personaj, elevii notează fragmentul îndrăgit, menționează cui i-ar propune această carte și de ce, etc.

III. Selectarea fragmentului îndrăgit. Împreună cu elevii alegem un fragment îndrăgit. După ce am ales fragmentul, acesta este prezentat sub forma unui scenariu de film – coală de hârtie, împărțită în două, cuprinde: în stânga, indicațiile de regie și cele privitoare la mesajul acțiunii, în dreapta, dialogurile personajelor. Orice alt joc al teatrului de păpuși se bazează pe acțiune și limbaj. Rolul personajului ales contribuie în toate formele lui la dezvoltarea limbajului copilului. În contact cu păpușa, elevul mic uită de timiditate, devine mai sigur pe sine. Copilul timid, nesigur în comunicare, sau inhibat psihic își învinge teama de comunicare în dialog cu păpușa și se bucură de propriul succes.

IV. Modelarea. Împreună cu elevii modelăm personajul preferat. Pentru a reda chipul unui anumit personaj, propunem tehnica „*papier maché*” Această tehnică de modelare a personajului îndrăgit, le creează copiilor emoții pozitive intense.

Deși elevii din clasele primare sunt puțin gălăgioși, în cadrul activității

realizate domină liniștea, toți lucrează cu pasiune. Activitatea se desfășoară nu prin o simplă copiere, printr-o redare formală a conținutului educațional, ci printr-o simplificare creatoare, concentrată în numai câteva trăsături. Abandonarea detaliilor lasă loc pentru participarea activă a fanteziei spectatorului. Accentuarea intenționată a anumitor trăsături incită și orientează fantezia, creează un anumit tip de păpușă: *păpușă - moșneag*, *păpușă - fetiță*, *păpușă - băiat*.

V. Etapa finală, Prezentarea produsului final. Odată obținute păpușile, urmează să le dăm viață. Mișcărilor păpușilor devin mai naturale când sunt ghidate de copii. În plus, mersul corespunde și tipului de păpușă. Una va fi mersul unei fetițe și altul, cel al bunicului. Scenele jucate de păpușile mânuite de elev contribuie la educarea sentimentului de prietenie, a empatiei, a perseverenței, a sincerității, a bucuriei de a trăi. Spectacolul prezentat în fața colegilor din clasă este produsul final major, care îi dă școlarului mic încredere în propriile puteri. Aceasta este o activitate pe care elevii o realizează cu maximă responsabilitate.

Rezultatele elevilor au demonstrat o bună colaborare, iar produsul final realizat a fost unul creativ și original.

Curiozitatea pentru învățare la elevii claselor primare trebuie să fie stimulată continuu prin activități captivante și interesante care să le dezvolte pasiuni, iar experiențele artistice în acest sens, sunt binevenite. Activitatea integrată interdisciplinară realizată în baza textului literar a demonstrat diferite valențe formative în procesul educațional. Pentru elev, activitatea integrată propusă, *să lectureze cartea îndrăgită, să modeleze personajul îndrăgit, să-i ofere culoare, viață* reprezintă o activitate veselă, plăcută, interesantă, acest fapt i-a determinat să se implice active în demersul educațional. Pentru cadrul didactic, aceste activități sunt un prilej de a urmări felul în care se manifestă elevii în diferite situații, de a stimula și a încuraja învățarea personală. Dezvoltarea unor activități de învățare integrate trebuie să pornească de la interesul elevului, de la propriile dorințe de cunoaștere, iar etapele ulterioare de desfășurare a activității integrate, realizate, doar împreună cu elevii. Încurajăm proiectarea și realizarea activităților interdisciplinare de învățare la elevii claselor primare care demonstrează impact asupra motivației pentru învățare, dar și eficiență pe termen lung de menținere a rezultatelor învățării.

Repere bibliografice:

1. BOTGROS I. (coord.) Metodologia de optimizare a curriculumului școlar. Monografie. Chișinău: IȘE 2015.
2. CALLO T. O pedagogie a integralității. Teorie și practică. Chișinău: CEP, 2007.
3. CIOLAN L. Învățarea Integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar. Iași, Editura: Polirom, 2008.
4. CUCOȘ C. Pedagogie. Iași: Editura Polirom, 2014
5. CURRICULUM NAȚIONAL Învățământul primar. Chișinău 2018.

6. FRANȚUZAN L. (coord.) Repere metodologice de reconfigurare a învățării. Aria curriculară *Matematică și Științe*. Chișinău, CEP UPSC, 2022.
7. LEMOV D. Cum să predai ca un campion 2.0. 62 de tehnici pentru a le deschide elevilor calea spre facultate. București: Editura: Trei, 2021.
8. MANOLESCU M. Teoria și metodologia evaluării. București, Editura: Universitară, 2010.
9. MORARI M. (coord.) Educația timpurie prin arte. Chișinău, Editura: Pontos, 2022.
10. POPOVICI – BORZEA A. Integrarea curriculară și dezvoltarea capacităților cognitive. Iași, Editura: Polirom, 2017.
11. WAGNER T. Formarea inovatorilor. Cum creștem tineri care vor schimba lumea de mânie. București, Editura: Trei, 2014.